

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В УКРАЇНІ

Сергій Ліщук

канд. наук із держ. упр.

*ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка С. Дем'янчука» (Україна)*

Дослідження законів і нормативних актів, які вперше були ухвалені в сфері державного регулювання фізичної культури і спорту, свідчить про те, що в більшості країн Європи і Азії спорт до середини ХХ століття не визнаний як важливий складник формування дозвілля та здоров'я нації.

Перші кроки введення обов'язкових занять фізичними вправами в навчальний процес шкіл України царський уряд здійснив наприкінці ХІХ ст. Свідченням тому є протоколи засідань Ради інспекції народних училищ Південно-Західного краю від 15-16 грудня 1889 р. «Про запровадження викладання військової гімнастики у міських училищах Південно-Західного краю» [1]. Слід зазначити, що на початку ХХ століття участь у змаганнях державного та міжнародного рівнів брали лише представники військового міністерства. Вони змагалися з гімнастики, стрільби, легкої атлетики, кінного спорту, фехтування.

Першим повноцінним органом державного регулювання сфери фізичної культури й спорту в Україні стала Вища рада фізичної культури, заснована 1923 року Постановою Української Соціалістичної Радянської Республіки «Про вищу й місцеві ради фізичної культури працюючих УСРР» [2]. За постановою ВУЦВК і РНК України від 19 листопада 1924 р. «Про державну організацію охорони здоров'я дітей і про права й обов'язки лікаря охорони здоров'я дітей» держава вживала заходи щодо налагодження справи з охорони здоров'я дітей, які полягали в організації санітарно-профілактичного, лікувально-профілактичного, лікарсько-педагогічного контролю в навчальних закладах. Упродовж 1928-1929 рр. уряд УСРР здійснював заходи щодо зміцнення матеріально-технічної бази фізкультурно-спортивного руху, які були втілені у двох постановах ВУЦВК і РНК УСРР [1].

У 30-х роках ХХ ст. основними напрямками державного регулювання фізичної культури та спорту були такі: залучення широких верств населення до занять спортом; обов'язкове введення дисципліни «Фізична культура» у навчальні плани всіх навчальних закладів.

Удосконаленню нормативних основ спортивного руху сприяла ухвалена 1937 р. «Єдина всесоюзна спортивна класифікація», у якій було реалізовано уніфіковані вимоги до рівня підготовленості спортсменів із десяти видів спорту, уведено спортивні масові розряди й спортивні звання. Єдиною всесоюзною спортивною класифікацією зразка 1941 р. було передбачено присвоєння спортивних розрядів і звань уже з 34 видів спорту [11]. Станом на 1940 р. в Україні нараховували 23 обласних комітети «по справах фізичної культури і спорту», 69 міських, 712 районних інспекторів із фізичної культури і спорту [3].

Загалом, аналізуючи систему управління фізичною культурою і спортом в Україні, можна відзначити, що в період 1917–1948 рр. основну увагу приділяли розвитку масового робочого руху рекреаційно-оздоровчої спрямованості, критикували так званий «рекордсменський ухил». У 50-х роках державне регулювання сфери фізичної культури і спорту було спрямоване передусім на популяризацію фізичної культури серед сільського населення. На початку 50-х років в Україні нараховували 43 185 колективів фізичної культури, у яких перебувало 3 880 766 фізкультурників, що було втричі більше ніж на початку 1941 р. [1].

Подальший розвиток масового спорту, спорту вищих досягнень у країні вимагав створення відповідних умов для підготовки спортсменів вищої кваліфікації до участі в змаганнях республіканського, союзного, світового рівнів. Станом на 1958 р. в Україні було підготовлено 326 майстрів спорту та 263 428 спортсменів масових розрядів [3].

1966 рік є початком нового етапу впровадження спорту в маси — за постановою ЦККПУ і РМ України «Про заходи по дальшому розвитку фізичної культури і спорту в Українській РСР» відбулася перебудова структури державного управління фізичною культурою й спортом. Важливою зміною в структурі державного регулювання фізичної культури і спорту було те, що вперше в історії на комітет були покладені завдання розвитку і галузі фізичної культури й спорту, і молодіжного руху.

На сьогодні більшість українських і західних фахівців вважають спорт вищих досягнень, що розвивався в Радянському Союзі, однією з найкращих систем у світі. Державне регулювання спорту було спрямоване на отримання результатів на національних, міжнародних, олімпійських змаганнях, а не на підтримку здоров'я спортсменів. Слід зауважити, що до 80-х років спорт не підлягав правовому регулюванню в більшості навіть розвинутих країн. Переважна більшість законів, що регулювали спорт і спортивну діяльність організацій була ухвалена на початку 90-х років ХХ ст. на підставі семінарів, проведених у Римі та Кельні тощо.

Список використаних джерел

1. Гасюк І. Л. Еволюція організаційно-правових основ державного управління фізичною культурою і спортом на українських землях наприкінці XIX та в радянський період. Університетські наукові записки. 2009. № 4(32). С. 261-272.
2. Кононович В. Г. Формування організаційно-правових засад державного управління фізичною культурою. Теорія та практика державного управління. 2013. Вип. 4(39). С. 301-305.
3. Репкіна Ю. М., Волков В. Д. Правове регулювання господарської діяльності спортивних організацій. Правничий часопис Донецького університету. 2002. № 1(7). С. 15-20.